

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

منتخبی از سخنان اول اکتبر ۲۰۱۸ رئیس صندوق بین‌المللی پول در اندونزی

رئیس صندوق بین‌المللی پول در سخنرانی که در اول اکتبر ۲۰۱۸ در کشور اندونزی داشته، به تشریح چالش‌های مهم اقتصاد جهان پرداخته است و در نهایت راهکارهایی را برای رفع آنها پیشنهاد نموده که در ادامه به آنها پرداخته می‌شود.

- اقتصاد اندونزی طی دهه اخیر پیشرفت قابل توجهی داشته و توانسته ضمن آشکارسازی و آزاد سازی پویایی اقتصادی از نبوغ سرشار و تنوع جمعیتی خود بهره جوید. درس های قابل توجهی در تجارب اندونزی و سایر کشورهای آسه آن نهفته است بویژه در زمینه تقویت توان مقاومت پذیری، آزادسازی و تعامل با اقتصادهای خارجی. آموزه مهم دیگر، ارتباط و همکاری این کشورها و انتخاب رویکرد چند جانبه و تمایل آنها به تقویت شرایط زندگی برای کل مردم منطقه تا گزینش رویکرد یک جانبه گرایی است و این موضوع به خوبی در خلال بحران های مالی جهان مشاهده شد.

- چالش های مهمی که اقتصاد جهان با آنها روبروست؛ تجارت، آسفتگی و اعتماد (3T's):

- ایجاد نظام تجاری بهتر
 - مراقبت در برابر مخاطرات مالی و پولی
 - بازسازی اعتماد در حوزه سیاست گذاری و نهادها
- تغییر وضعیت اقتصادی
- رشد اقتصاد جهانی همچنان در مقایسه با سال ۲۰۱۱، زمان پسابحران های جهانی، در بالاترین سطح خود قرار دارد. نرخ بیکاری در اغلب کشورها از روند نزولی برخوردار است. سهم جمعیتی از مردم جهان که در فقر مطلق زندگی می کنند به کمترین سطح خود یعنی کمتر از ۱۰ درصد رسیده است. به عبارتی دیگر در نگاه نخست، بنظر می رسد جهان در مسیر توسعه قرار دارد تا وعده رشد درآمدها و استانداردهای زندگی را محقق کند.
 - بدلیل آغاز تغییرات اقتصادی جهان، برای اکثر اقتصادها، تحقق وعده پیشرفت بیشتر، دشوارتر شده و ریسک های نهفته، به عینیت رسیده اند. در واقع علائمی در رابطه با رسیدن رشد اقتصادی جهان به شرایط ایستایی و کساد، آشکار شده است.
 - **از انسجام و هماهنگی رشد اقتصادی در بین کشورها هم کاسته شده و تعداد کمتری از اقتصادها در توسعه اقتصادی جهان مشارکت می کنند.** در جولای ۲۰۱۸، صندوق بین المللی پول رشد اقتصادی ۳٫۹ درصدی را برای اقتصاد جهان در سالهای ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹، پیش بینی کرد. این چشم انداز اکنون ضعیف تر شده است. مسئله مهم، موانع تجاری است که نه تنها موجب وارد کردن لطمه به خود تجارت شده، بلکه به علت افزایش عدم قطعیت ها، سرمایه گذاری و صنعت نیز در معرض این موضوع قرار گرفته اند. در صورت گسترش تنازعات تجاری، احتمال بروز شوک بر طیفی از اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور وجود خواهد داشت.
 - امریکا همچنان رشد قوی خود را ادامه می دهد که این رشد توسط توسعه سیاست مالی موافق چرخه ای و تسهیل شرایط مالی پشتیبانی می شود که می تواند در آینده به ریسکی در چرخه بلوغ کسب و کار تبدیل شود. در سایر اقتصادهای پیشرفته نیز علائمی از کند شدن سرعت رشد اقتصادی بویژه در منطقه اروپا و تا حدودی هم در ژاپن، نمایان شده است.
 - رشد اقتصادی با نرخ های بالا در اقتصادهای نوظهور، استمرار دارد اما مشاهداتی هم در رابطه با مدرنیزاسیون در اقتصاد چین وجود دارد که ممکن است تحت تاثیر اختلافات تجاری قرار گیرد. در عین حال احتمال بروز چالش هایی در تعدادی از اقتصادهای نوظهور و کشورهای با درآمد کم از جمله در منطقه امریکای لاتین، خاورمیانه و صحرای افریقا در حال تقویت است.

¹ Trade, Turbulence and Trust

- بسیاری از کشورها با فشارهایی از ناحیه قویتر شدن دلار امریکا و تنگنای بازار مالی، مواجه بوده و برخی از آنها نیز با موضوع خروج سرمایه روبرو هستند.

راهکارها

اقتصاد جهانی نیازمند مدیریت ریسک، انجام اصلاحات و بروزرسانی نظام چندجانبه است. در زمانی که رشد اقتصادی نسبتاً بالاست، از فرصت ها برای انجام اصلاحات لازم برای تامین رشد اقتصادی و حفظ آن، استفاده کنید. این کار از طریق رفع سه چالش تجارت، آشفته‌گی و اعتماد امکان پذیر است.

الف- ایجاد یک سیستم تجارت بین‌المللی بهتر: ایجاد سیستم تجاری قوی‌تر، منصفانه‌تر منطبق با نیازهای آینده

شکستن زنجیره ارزش جهانی پیامدهای منفی بر بسیاری از اقتصادهای جهان از جمله اقتصادهای پیشرفته خواهد داشت. این امر باعث جلوگیری کشورهای نوظهور و کم درآمد از رسیدن به پتانسیل کامل رشد اقتصادی خواهد شد. **موانع تجاری از ایفای نقش تجارت در رشد بهره‌وری، گسترش تکنولوژی‌های جدید و کاهش فقر جلوگیری می‌کند.** لازم است جامعه جهانی از طریق همکاری مشترک در زمینه تشنج‌زدایی و حل اختلافات تجاری فعلی، اقدام نماید. با توجه به تجارب تاریخی قبلی بویژه تجربه اقتصاد یونان، **اقتصادها می‌باید در برابر اقدامات برخی اقتصادها در زمینه تکروی، از روی آوردن به سیاست‌های خودکفایی پرهیز کنند.** در شرایط فعلی به قواعد هوشمندانه‌تری در بخش تجارت به منظور حصول اطمینان از منتفع شدن همه، نیاز است. لازم است سیستم تجارت اصلاح شود نه اینکه نابود گردد. اقدام فوری مورد نیاز، تقویت قواعد است. **ضروری است به اثرات اختلال‌زای سوبسیدهای دولتی، جلوگیری از سوء استفاده از موقعیت‌های مسلط و بهبود رعایت حقوق مالکیت معنوی، توجه شود.** در همین خصوص اقدامات مثبتی توسط برخی اقتصادها از جمله اقدام اخیر اتحادیه اروپا و کانادا، انجام شده که نیاز به تشویق برای توسعه بیشتر اینگونه اقدامات است.

در صورت عدم تحقق موافقت نامه تجارت بین همه کشورها، دولت‌ها می‌باید از قراردادهای تجاری منعطف‌تر استفاده نمایند. باید اصلاح قواعد تجاری با رویکرد سازگاری با نیازهای آینده صورت گیرد از جمله استفاده از قراردادهای تجاری منعطف با هدف آزادسازی پتانسیل کامل تجارت الکترونیک و خدمات تجارت‌پذیر نظیر خدمات مهندسی، ارتباطات و حمل و نقل.

مطالعات نشان می‌دهد با کاهش ۱۵ درصدی هزینه‌های تجاری در بخش خدمات، تولید ناخالص داخلی اقتصادهای گروه ۲۰ بیش از ۳۵۰ میلیارد دلار در سال، افزایش خواهد یافت که به معنی افزودن اقتصادی مشابه افریقای جنوبی به گروه ۲۰ است.

ب- محافظت در برابر آشفته‌گی مالی و پولی

آیا ده سال بعد از بحران های مالی جهان، اقتصاد جهانی، ایمن تر شده است؟ جواب مثبت است اما نه به اندازه کافی. لازم است همچنان هدف تنظیم قواعد پولی، دنبال شود و در برابر برگشت به شرایط قبلی، مقاومت شود.

بعد از گذشت ده سال از شرایط نسبتاً سهل مالی، میزان بدهی در اقتصادهای پیشرفته، نوظهور و کم درآمد به سطوح بالای جدید رسیده است. **کل بدهی مالی جهان شامل هم بخش خصوصی و هم بخش عمومی به رقم ۱۸۲ تریلیون دلار رسیده که تقریباً ۶۰ درصد بیشتر از رقم سال ۲۰۰۷ است.** این به معنی آسیب پذیر تر شدن دولتها و بنگاهها در برابر شرایط دشوار مالی است. در صورت شتاب بخشی به این فرآیند، چالش های بیشتری ظاهر خواهد شد که می تواند به تغییراتی در بازار، جهش نرخ ارز و تضعیف بیشتر جریانهای سرمایه تبدیل شود.

برآورد می شود که اقتصادهای نوظهور به استثنای چین، با پتانسیل جریانهای خروج پرتفلیوی بدهی تا میزان ۱۰۰ میلیارد دلار روبرو هستند که تقریباً معادل جریانهای خروجی در خلال بحران جهانی مالی است. اقتصادهای نوظهور می توانند فضایی را برای کاهش ریسک های مزبور ناشی از بدهی های بالای بنگاهها ایجاد کنند و در کشورهای با درآمد پایین، به تلاش بیشتر برای پایدارسازی قروض دولتی نیاز است. **در بسیاری از موارد، ایجاد فضاهای بیشتر به معنی اجازه برقراری نظام ارزی منعطف با هدف جذب فشارهای ناشی از معکوس شدن جریانهای سرمایه، است.**

بررسی های صندوق بین المللی پول نشان می دهد که کشورهایی که از نظام ارزی منعطف تری برخوردار بودند، بعد از بحران های مالی جهان، افت کمتری را در تولید تجربه کردند. همچنین اقتصادهایی مقاوم پذیرتر هستند که اطمینان و اعتماد بیشتری به سیاست پولی آنها وجود داشته و بانک های مرکزی مستقل امکان ارتباط شفاف تری را دارند.

اقتصادهای پیشرفته می توانند فضایی را برای کاهش کسری های دولت در یک مسیر تدریجی ایجاد نمایند. این کار می باید به روشی منصفانه و موافق رشد صورت گیرد که به معنی خرج کردن کارآمدتر و حصول اطمینان از تسهیم بار تعدیل توسط همه گروه های درگیر است. بررسی های جدید صندوق بین المللی پول در رابطه با وضعیت اقتصادی ۳۱ اقتصاد پیشرفته، حاکی از افزایش سطح دارایی های عمومی به بیش از ۱۰۰ تریلیون دلار است که بیش از دوبرابر تولید ناخالص داخلی این گروه از کشورهاست. تقویت مدیریت استفاده از دارایی های عمومی می تواند درآمدهای مازادی، حدود ۳ درصد GDP تولید نماید که رقم قابل توجهی است. در واقع، این رقم معادل مجموع درآمد سالانه عایدی از مالیات های شرکتی در اقتصادهای پیشرفته است.

دولتها می توانند میزان آسیب پذیری اقتصادها را در برابر جریانهای مخرب سرمایه از طریق کاهش عدم تعادل حساب جاری، کاهش دهند. تامین این هدف از طریق افزایش سرمایه گذاری عمومی در زمانی که وضعیت مالی مطلوب بوده و کسری مالی در سایر مخارج دولتی در حال کاهش است، امکان پذیر می باشد.

ج- بازسازی اعتماد به نهادها و حوزه سیاست گذاری

بازسازی اعتماد به نهادها و حوزه سیاست گذاری برای دستیابی به رشد تسهیم شده با دوام، ضروری است. دلایل تنزل اعتماد، متعدد است.

اولین و مهم ترین دلیل، به حاشیه رانده شدن بخش زیادی از جامعه است. در بسیاری از کشورها، رشد اقتصادی از حیث تقویت چشم انداز عموم مردم، با شکست روبرو بوده است. **در بسیاری از موارد کارگران و خانواده ها متقاعد شده اند که سیستم آنها را فریب داده و شانسی و فرصتها بر علیه آنهاست.** درک این حقایق سخت نیست. از سال ۱۹۸۰، درآمد یک درصد جمعیت مرفه جهان، دو برابر کل درآمد ۵۰ درصد جمعیت کم درآمد، بوده است. در این دوره، بسیاری از اقتصادهای پیشرفته با افزایش نابرابری ها و رشد محدود در دستمزدها، مواجه بودند که بخش اعظم آن به علت رشد تکنولوژی، بخشی به علت ائتلاف جهانی و بخشی نیز به دلیل طراحی سیاست های موافق سرمایه تا موافق کار، بوده است.

یکی از دلایل عدم رضایت که نقض اعتماد عمومی را بدنبال داشت (دومین عامل)، به یافته های خام عموم از بحران های مالی جهان برمی گردد. **بسیاری از مردم دریافتند که کسانی که باعث شکل گیری بحران ها شده بودند لطمه ای از عواقب بحران ها نبردند در حالی که مردم عادی، هزینه سنگینی را پرداختند.**

عامل سوم، فساد است. **فساد یک طاعون اقتصادی و اجتماعی است که امکان اتخاذ تصمیمات جمعی درست را دشوار می سازد و مانع پویایی اقتصاد می شود و از کانال حرکت در چرخه معیوب، باعث تضعیف اعتماد می شود.**

در عصر تغییرات سریع تکنولوژی که دیجیتالی شدن و هوش مصنوعی در صنایع در حال گسترش است، نیاز به سطوح بالاتری از اعتماد عمومی است. برآوردهای گوناگونی در رابطه با میزان افت یا خلق مشاغل متعدد بدلیل تغییرات تکنولوژی صورت گرفته است. یکی از نکات برجسته ای که بررسی های اخیر صندوق بین المللی پول نشان می دهد این است که زنان از تغییرات تکنولوژی، صدمه سختی خواهند خورد و ۲۶ میلیون نفر از زنان شاغل در کشورهای OECD در معرض این ریسک قرار دارند. دلیل این اتفاق هم این است که در مقایسه با مردان، زنان مشاغل معمولی و روتین بیشتری را انجام می دهند و این مشاغل تاثیر منفی بیشتری را از توسعه اتوماسیون خواهند داشت. از همین منظر، دولت ها می باید مسئولیت بیشتری را در رابطه با هزینه های انسانی ناشی از تخریب هم از حیث تکنولوژی، تجارت و اصلاحات اقتصادی بپذیرند.

یکی از راهکارهای اولویت دار، سرمایه گذاری برای مردم در زمینه سلامت و تحصیل در نظام های تامین اجتماعی است. اینگونه اقدامات در کشورهای کم درآمد اهمیت زیادی دارد. برآورد می شود که تا سال ۲۰۳۰ هر سال به حدود ۵۲۰ میلیارد دلار هزینه اضافه تر نیاز است. **کشورهای جهان به یک نظام تحصیلی قرن بیست و یکم نیاز دارند که بتواند نابرابری فرصت ها را کاهش داده و به هر فرد امکان پیشرفت در عصر دیجیتال را بدهد.** می باید سرمایه گذاری در زمینه شبکه های امنیت اجتماعی و آموزش، افزایش یابد تا افراد بتوانند مهارت هایشان را بروز کرده و از این طریق بتوانند به مشاغل با سطح مهارت بالا راه یابند و عواید بیشتری کسب کنند.

معاونت بررسی های اقتصادی

در صورت امکان، می باید ضمن اخذ مالیات بیشتر از گروه های پردرآمدتر، حداقل دستمزدها نیز افزایش یابد. به سیستم مالیاتی هوشمندتری برای بنگاه های چندملیتی نیاز است تا از این طریق اطمینان لازم از اینکه همه سهم منصفانه خود را از مالیات می پردازند، حاصل شود.

همچنین به سیاست های منصفانه تری نیز برای تسهیل برقراری تعادل میان کار و خانواده از جمله ترک کار والدین، افزایش استطاعت مالی برای پرداخت هزینه نگهداری از کودک و سیستم مالیاتی که دومین عایدی درآمد در خانواده را جریمه نکند، نیاز است.

عنصر مهم دیگر برای بازسازی اعتماد، اجرای سیاست ها و اصلاحاتی است که نه فقط موجب تقویت رشد می شود بلکه رشدی را تامین می کند که فراگیر و پایدار است. این به معنی لزوم همکاری مشترک در زمینه مهار تهدید تغییرات اقلیمی است. اگر به زندگی بهتر نسل آینده می اندیشیم، اگر به وضعیت پناهندگان تغییرات اقلیمی اهمیت می دهیم، می باید درباره قیمت گذاری آلودگی کربن جدی باشیم.

صندوق بین المللی پول از اعضای خود در رابطه با چالش های اقتصادی از طریق ارائه مشاوره های سیاستی و توسعه ظرفیت ها و همچنین ایجاد پلتفرمی برای تسهیم بهترین عملکردها و ایده های تازه، پشتیبانی می نماید. این پشتیبانی کمک به اعضا برای نحوه حرکت سریع به سوی فناوری مالی را نیز در برمی گیرد.

صندوق بین المللی پول با همکاری بانک جهانی و سایر شرکا، برنامه فناوری مالی بالی^۲ را تدوین کرده که می تواند به کشورها در رابطه با نحوه مدیریت ریسک های جدید در عین بهره برداری مناسب از پتانسیل نهفته در فین تک، کمک نماید.

اقتصاد جهانی به همکاری های بین المللی که فراگیرتر، بازتر و مسئولانه تر بوده و از اثر بخشی بالاتری در ارائه به مردم برخوردار باشد، نیاز دارد. **برای رفع چالش های تجارت، آشفستگی و اعتماد به یک چندجانبه گرایی جدید^۳ نیاز داریم.**

² Bali Fintech Agenda

³ New Multilateralism